

3 Kansalais- ja työväenopistot

KÄDENTAITOJA kaikille

Käsityö on parhaimmillaan käsillä tekemisen iloa, yhdessäoloa ja taitojen hiomista. Kansalaisopistot, kuten Hiiden Opisto, pyrkivät täyttämään juuri näitä tavoitteita.

TEKSTI MARIANNA SALIN

Kansalais- ja työväenopistoissa on paukuteltu tänäkin vuonna kilometritolkulla poppanaa ja räsymattoa. Perustaidot vahvistuvat ja perinteet säilyvät, mutta se on vain osa opistojen tavoitteita. Opistoissa pyörivät myös uudet ideat.

–Tänä vuonna hullunrohkeat oppilaani halusivat kutoa kuultokudosta metallilangasta, kertoo taitoaineiden opettaja **Eira Viitanen** Hiiden Opistosta Lohjalta. Kukin kutoja suunnitteli mallinsa ja valitsi omat kuteensa.

–Näin töistä tuli hyvinkin erilaisia, aivan huikeita, opettaja vakuuttaa.

Kansalaisopistoissa myös kurssitarronnan suunnittelijat voivat ideoida vapaasti ja kuunnella opiskelijoiden toiveita.

–Ensin tuli pajubuumi, joka jatkuu edelleen, ja sitten kaikki halusivat oppia huovuttamaan. Myös sisustuskurssit täyttyvät nopeasti, luettelee Hiiden Opiston taitoaineiden osastonjohtaja **Anne Kotonen**. Hän uskoo monien trendien olevan valtakunnallisia, muttei suinkaan kaikkien, kuten ensi syksyn käppäpaperikurssi.

IDEOITA KÄSITYÖLÄISILTÄ

Ideoita uusista kädentaidoista tulee usein opettajien mukana.

–Opettajat ovat yleensä itse käsityöläisiä. He hakevat opettamisella lisäansioita ja haluavat levittää oman alansa taitoja. Hieno yhdistelmä, Anne Kotonen sanoo.

Se, että opettaja on käsityöläinen, on myös riski, sillä pedagogiset taidot punnitaan vasta käytännössä.

–Keskustelemme paljon opettajien kanssa opettamisesta ja erityisesti aikuisopetuksesta, Anne Kotonen toteaa. Hän

Kuva Anne Kotonen

Lepäivä tanssijatar -nuken on tehnyt Tiina Mattila kokeilevan käsityön opinto-ohjelman lopputyönä kevätkaudella 2006. Hän on värjänyt ja maalannut kankaat itse, kirjoitnut korut ja virkannut riipputuolin metallilangoista ja helmistä.

Kettu on Antoine de Saint-Exupéryn Pikku prinssi -sadun nukketeatterinukke, jonka osia voi liikuttaa narujen avulla. Ketun on tehnyt märkä- ja kuituvahuovutustekniikoilla Viktoria Nikkari, joka opettaa nukketeatterinukkeiden valmistusta Hiiden Opistossa lukuvuonna 2006–2007.

itse on täydentänyt käsityönopettajan koulutustaan kasvatustieteen maisterin tutkinolla, ja häntä kiinnostaa edelleen juuri se, miten missäkin tilanteessa opetetaan.

–Vapaan sivistystyön opetus on pitkälti dialogia. Toisaalta, työpajojen opiskelijat opettavat usein myös toisiaan.

Viime vuosina Anne Kotonen on päässyt todenteolla suunnittelemaan opetusta ja kurssien sisältöä. Nimittäin vuonna 2001 kolme opistoa, jotka toimivat viiden kunnan alueella eli Lohjalla, Vihdissä, Nummi-Pusulassa, Sammatissa ja Siuntiossa, yhdistyi Hiiden Opistoksi. Silloin syntyi myös yhteinen taitoaineiden osasto. Samalla opiskelijat alkoivat tutustua aiempaa innokkaammin naapurikuntienkin tarjontaan.

OMA LAJI JOKAISELLE

Kansalaisopistojen taitoaineet painottuvat tyypillisesti pehmeisiin materiaaleihin, kuten tekstiileihin, ja opiskelijat naisiin. Mutta opistot yrittävät houkuttaa sinnikkäästi mukaan myös miehiä esimerkiksi uistin- ja puutyökurseja tarjoamalla.

–Tyypillinen opiskelija on silti keskiikäinen nainen. Esimerkiksi koristeveistössä puolet on naisia, huonekalujen entisöintikurssilla jopa enemmistö, Anne Kotonen kertoo. Hän muistaa myös poikkeuksia esimerkiksi omilta kurseiltaan. Viisikymppinen mies, rekkakuski ja nyrkkeilyn

Kansan- sivistystä

Suomessa on 250 kansalais- ja työväenopistoa. Ne tarjoavat yleissivistävää aikuis-koulutusta muun muassa kerran viikossa kokoontuville ryhmille sekä intensiivikursseilla ja viikonloppukursseilla. Yli puolet tarjonnasta on taide- ja taitoaineita.

Kuva Anne Kotonen

Anne Kotonen ja Eira Viitanen tarjoavat Hiiden Opistossa taitoaineiden kursseja, joilla perinteet yhdistyvät uusiin ideoihin.

erotuomari, tuli opettelemaan ompelua ja teki lopulta vaimolleen alusvaatteita.

Tulevaisuudessa tämä ompelija ei ehkä ole enää poikkeus, sillä Hiiden Opisto on alkanut taivuttaa kuntalaisista opistolaisia jo nuorena. Se pitää 7–16-vuotiaille nelivuotista käsityökoulua, jossa perehdytään käsityön eri tekniikoihin tekijän oman persoonallisuuden kautta. Tänä vuonna lapset tekivät lopputyönään fantasiahahmot, joiden luonnetta ja olemusta he rakensivat koko vuoden. Kevään näyttelyyn mennessä hahmoilla oli itse tehdyt vaatteet, naamiot, korut, vyöt ja miekat.

HYVÄÄ MIELTÄ, TAITOA JA TODISTUKSIA

Kansalaisopistoissa valmistuu toinen toistaan kauniimpia ja hyödyllisempiä esineitä, mutta Eira Viitanen väittää 30 vuoden

kokemuksella, että loppukäyttö ei ole läheskään aina opiskelijan ensisijainen tavoite.

–Tavoitteita on monia: käsillä tekemisen ilo, taitojen oppiminen, työn vastapaino ja sosiaalisuus.

Monet haluavat myös kuulla palautetta töistään. Kun työ valmistuu, Eira Viitanen ja oppilaat arvioivat työn tulosta aina värien käytöstä sommitteluun ja toteutukseen asti.

Joistakin kursseista ja opintokokonaisuuksista saa lisäksi todistuksen, kuten taiteen perusopetuksesta eli lasten käsityökoulusta ja aikuisten kaksivuotisesta kokeilevan käsityön opetusohjelmasta. Muutama vuosi sitten opiskelijat suorittivat myös käsityötieteen approa, joka luokitui Helsingin yliopiston Avoimen yliopiston koulutukseen.

Kaiken kaikkiaan taitoaineiden opiskelijoita oli Hiiden Opistossa viime lukuvuonna 2 200, ja taitoaineet veivät kolmanneksen opiston 20 000 opetustunnista.

–Jakauma on tyypillinen useimmissa opistoissa, Eira Viitanen arvelee.

Hiiden Opisto on yksi Suomen 250 kansalaisopistosta. Nämä järjestävät opetusta vuosittain lähes 800 000 opiskelijalle.

–Uskon, että opistojen merkitys lisääntyy, koska kouluissa on vähennetty taitoaineita, Anne Kotonen sanoo.

YHTEYSTIEDOT

Hiiden Opisto
Linnaistenkatu 9, 08100 Lohja
puh. (019) 369 1498
www.ktol.fi